

Ett öppet brev till SKK angående CS beslut avseende MT

SKK beslöt att avslå SBK:s förslag till ett förnyat mentaltest. Eftersom SKK/CS frångår allt vad demokrati heter och tar till storsläggan måste det finnas starka skäl. Frågan är inte numerärt stor, det rör sig om c:a 800 hundar/ år och rör inga andra raser än de som ingår i SBK samt schnauzer/ pinscher. Ändå har CS engagerat sig och oroar sig för att den föreslagna och genom ett kongressbeslut antagna förändringen av nuvarande MT (MT-07) kommer att äventyra avelsarbetet bland bruksraserna. Detta tvärtemot alla de rasklubbar, domare, distriktsrepresentanter och andra sakkunniga som arbetat med frågan under några år och som ser fram emot ett förnyat och förbättrat MT. Man måste betänka att kongressen beslöt tillstyrka förslaget med 2 /3 majoritet bland distrikten och rasklubbarna svarade också ja även om det ”bara” var med två rösters övertikt.

Motiveringen till att SKK avslår förslaget finns på deras hemsida och har kursiv stil i texten :

SKKs stadgar (§ 2 moment 3 punkt 1) anger att det är CS som har det slutliga ansvaret att säkerställa att föreslagna och på specialklubbsnivå beslutade regler stödjer målparagrafen om att regelverket ska väcka intresse för och främja avel av mentalt och fysiskt sunda, bruksmässigt, jaktmässigt och exteriört fullgoda rashundar.

I vad mån man säga att MT används som avelsinstrument kan man fundera över, viljan att testa varierar mycket. Hanarna är dessutom ofta utlandsfödda. Därför gäller följande tabell tikar med avkomma som har svensk avels prefix och som fått sin första kull. Det är naturligtvis svårt att avgöra om uppfödarna använder resultaten eller bara ser det som en merit, men det är ändå glädjande att det är så höga krav på avelstikarna i flera fall även om variationen är stor.

Tabell 1

Andel tikar som genomfört MT före sin första kull. Tikar som genomfört Gamla MT före 2007 (GMT) är födda mellan 1993-2002 och MT-07 är födda 2005 och framåt.

	GMT	MT-07
Boxer	67%	50%
Dobermann	44%	56%
Hovawart	61%	65%
Schäfer	21%	21%
Rottweiler	39%	36%
Aust. Kelpie	49%	37%
Collie l.hår	8%	18%

Hur vet CS att de ändringar som föreslagits inte befrämjar aveln? I så fall kan man ju säga att dagens MT inte heller gör det eftersom det som föreslagits bygger på dagens MT. Hur ser då de hotfulla ändringarna ut? Av de 10 moment som finns i dag behölls 3 helt intakta, 5 har ändrats något, främst av praktiska skäl som i sig inte har någon betydelse för bedömningen, ett moment är helt ändrat och två nya moment (boll under lastpall och aktivitet som mäts på två ställen) tillkommer.

Av de 25 beskrivningstexterna i dagens protokoll är 17 av 25 (68%) helt identiska med dagens MT. Ett par är något förändrade och ett par tillkommer. Det ligger väl ganska nära de ”smärre förändringar och justeringar” som även representanter från SKK tyckte man skulle göra. Nej där kan inte rimligen hotet mot hela avelsarbetet ligga. Till skillnad mot den stora förändring av MT som SBK genomförde 2007 och som CS tillstyrkte utan tvekan vid den tiden har man behållit det som är bra från MT-07 och kombinerat det med ny kunskap såväl som lärdomar från den ursprungliga MT

CS saknar underlag från SBK som kvantifierar de problem och fel hos hundar som SBK menar att nuvarande MT premierar. Vidare saknas en redovisning av vilken typ av hund som ska premieras och att detta är förankrat hos respektive rasklubb.

Vad är det i detta som skrämmer CS så? Stora delar av MT-07 finns ju kvar. Men det som är svårt för CS är kanske de tillägg som gjorts? I protokollet har man förutom intensitetsskalorna även lagt in egenskapsskalor likt dem som funnits i det MT som fanns före 2007(GMT) och som polisen och försvaret använt sig av under många år. De skalorna är till för att ägare och uppfödare på ett lättbegripligt sätt ska förstå vad domarna ser och värderar hos hunden. I stället för att få ett papper med 25 olika kryss som de ska tolka lägger domarna ihop det som hör till en egenskap och ger en rubrik på det (oroa er inte, delkryssen finns naturligtvis också på protokollet!). Det är en slags hjärnornas faktoranalys och redan nu kan man se genom de analyser Per Arveluis gjort (jag antar att alla i SKK/ CS har läst det eftersom det återopas gång på gång?) att datorena ofta är överens med de kloka hjärnor som tänkt till om hundars egenskaper.

Vad är det då som skaver? Är det att man återinfört begreppet nerver? Ordet nerver är i denna kontext en mental egenskap som fick sitt namn under förtioalet. Då använde man begreppet i dagligt tal och talade om nervösa sammanbrott, nervös av sig eller starka nerver. Numer säger man andra ord men menar troligen samma sak.

I boken HUND I (hundinstruktion, lämplighetstestet , Försvaret 1970) definieras de olika metalbegrepp man då använde. Om ”nervkonstitution står det bl.a. ”med nervkonstitution avses i denna instruktion hundens medfödda anlag till sk starka eller svaga nerver så som det kommer till syntes när hunden av en eller annan anledning råkar i starka eller inre spänningstillstånd”. Vidare säger man i texten att det kan vara hundar som blockerar sig, dvs inte kan ta emot andra intryck, de låser sig vid en sak, tex något de blivit rädda för eller något som de inte kan släppa som en trasa eller liknande. De beskriver också motsatsen, dvs hundar som blir uppgivna eller apattiska.

Det är alltså inte så lätt att beskriva ett samlingsbegrepp som nerver (eller stresstolerans, grundtrygghet eller vad man nu vill kalla det). Man kan låta en dator göra jobbet och genom en faktoranalys samla data som matematiskt har ett sammanhang eller man kan sätta samman det man erfarenhetsmässigt tycker hör samman. Så gjorde gruppen, i en slags slutbedömning satte man samman:

- Att koppla av i passivitet
- Koncentration under press
- Reaktion kontra retning
- Avreaktion
- Rädsla

De fem ingående delarna dokumenteras var för sig. Domarna gör sedan en bedömning och betygsätter enligt en sexgradig skala i ett poängsystem. Det har inget som helst med arvarhetsskattningar eller statistik att göra, det är en upplysning till ägare, uppfödare eller inköpare om en egenskap som många tycker är viktig. Om man i stället för nerver kallar egenskapen för grundtrygghet eller stresstolerans är jag övertygad om att de flesta håller med

om att det är grunden för en hund, särskilt en brukshund som förutom att vara i tjänst eller bruksprov också ska fungera i hemmet och samhället.

Genom att ändra koefficienter på kamplust och nerver har man ökat vikten av nerver kontra kamplust. På GMT var förhållandet mellan kamplust och nerver 3,5:1 dvs höga betyg på nerver gav över tre och en halv gång så mycket poäng som kamplust. 2007 gjorde man precis tvärtom och dragkamperna fick ett tre gånger så högt värde som koncentration, avreaktion, rädsla tillsammans.

Detta förhållande gjorde att domare har känt att de ibland godkänt hundar med stor dragkamplust och bitvilja parat med stress eller svårigheter att avreagera, en kombination som faktiskt kan vara farlig.

När det gällde dragkamper hade man inte med det som ett enskilt moment i GMT och motiveringen till detta var den stora inlärningseffekt beteendet har. Det kan mycket väl vara fel tänkt, både utvärderingar av GMT, MT-07 och MH (Temrin Mases) visar att framgång i bruks- och lydnadsprov är korrelerat till dragkamper och Per Arvelius visar också att det har en hög arvbarhet(= är stor skillnad mellan individer), dvs lätt att avla på. Ändå måste man beakta den inlärningseffekt som faktiskt existerar. Det skulle ju inte vara så många som aktivt tränar sina hundar i exakt detta redan från valpstadiet om det inte träningen gav resultat.

I dag ser många ett begynnande problem med maniskt bitglada hundar. Hundar som inte kan släppa, som låser sig vid trasor eller bollar, oprovocerat flyger på andra hundar, ofta mindre, t.o.m hundar som biter sina ägare, (Att i upphetsning bita sin ägare kallas på polisspråk ”oprovocerad, omriktad föraraggression”) Inget av detta händer med nervstarka eller grundtrygga hundar och vi behöver lyfta grundtrygghet snarare än bitglädje just nu. Precis som man kan överdriva en exteriör karaktär så kan man ”övertypa” en mental egenskap. Man kan få rena manier som resultat och det behöver vi få en bild av innan vi kan kvantifiera detta. Det kan faktiskt gå alldeles för långt och vi behöver tänka över det innan det blir ett verkligt problem. Varför anser SKK/CS att detta är hotande? Det visar väl snarast hundkunnighet och en ansvarskänsla både gentemot hundarna och samhället. Jag vill påminna om JVS skrivning:

”Det finns inget svenskt förbud mot någon särskild hundras, men det är förbjudet att ha hundar

- som är överdrivet kamplystna
- som lätt blir retade och biter
- som man bara med svårighet kan förmå att avbryta ett angrepp
- som låter sin kampvilja gå ut över människor och andra hundar.

Jordbruksverket”

Allt detta är tydligt och genomlyst av projektgruppen, alltså långt ifrån den förändring som genomfördes 2007 där man utan att tveka kastade bort minst 25 års erfarenhet. Det är således ingen annan förändring än vid poängbedömningen, varför skulle det föranleda denna radikala handling från CS sida?

CS har vid en sammanvägning av de synpunkter som kommit fram vid beredningen av SBKs begäran att få nytt regelverk för Mentaltest, MT, beslutat att nuvarande regelverk ska gälla under kommande låsningsperiod 2017–2021

Men låsningsperioden är väl uppbruten?

Detta kan man läsa i det PM som delgavs ledamöterna på kongressen 2016

”CS arbetsgrupp föreslår bl.a att:

CS ändrar sitt tidigare beslut och bryter ut MT ur den generella låsningsperioden.

CS beslutar tillstyrka detta 2016- 04 27 (protokoll 2, §35c 2016)”

Låsningsperioden är alltså uppbruten enligt vad jag kan se.

Det är CS uppfattning att detta gör minst skada då starka meningsskiljaktigheter fortfarande finns hos rasklubbar och domare kring förslaget till nytt regelverk.

Förtroendet för SKK CS är självklart i botten och den skadan blir svår att reparera. Det är inte ett vägande skäl att gå emot ett demokratiskt beslut för att det föregåtts av högljudda diskussioner. Man får faktiskt ha olika åsikter i en fråga i en demokrati, det driver en utveckling framåt. I detta fall finns meningsskiljaktigheter och de har under resans gång spåtts på med desinformation och lobbyism. Det kan inte vara så att den minoritet som har en viss åsikt en sakfråga också sitter i en position där hen kan påverka ett övergripande beslut. För att inte ens misstänka att det kan röra sig om jäv eller maktmissbruk kanske SKK/ CS behöver se över sina ledamöters opartiskhet i en infekterad fråga.

Dessutom är det möjligt att det är CS uppfattning om att minoritetsförslagets vinst gör minst skada, men sanningen är väl den att många hårt ideellt arbetande människor som verkligen satt sig in i frågan och gjort sitt allra bästa för att försöka göra det så bra som möjligt, har lagt ner tid och pengar på detta kommer att bli verkligt besvikna på sin huvudorganisation. Att dessutom de människor som jobbat med frågan och gått till val vare sig det är på klubb- distrikts- eller kongressnivå blir överkörda är rent oförlåtligt.

Skadan i CS beslut att inte lägga vikt vid vad de sakkunniga oroar sig för får vi se. Ett faktum är att ett ökande antal bitskador och andra incidenter oroar och det är på allvar. Det finns inte många rasklubbar inom SBK som inte har som gemensamt mål att föda upp hundar med sans och balans parat med arbetslust. En resursstark hund behöver bra självkontroll. Att inte vilja se det är ett farligt val. Det är också viktigt att visa allmänheten att vi prioriterar trygga hundar inom SBK.

CS begär att få en delrapport senast 2019 kring utvecklingen av MT och dess förmåga att identifiera hundar som är lämpliga för bruks- och tjänstehundsarbete. En lämplig form kan vara enligt den modell som SBK använde 2006 när Hans Temrin och Linda Mases från Stockholms Universitet bistod SBK med en vetenskaplig utvärdering.

Linda Mase gjorde ett examensarbete med Hans Temrin som handledare. Under juni och sept 2006 jämförde de testresultat från 70 hundar som genomfört gamla MT (GMT) och MT- 07 med framgång i bruks- och lydnadsprov och de kom fram till att MT- 07 kunde förutsäga tävlingsframgång bättre än GMT. De genomförde ingen utvärdering av tjänstehundar. De hundar som var med i analyserna var 12- 14 i varje grupp, alltså ett ganska litet material. Hans Temrin föreslog en vidare studie där också ägarenkäter skulle tas med i analyserna. Detta genomfördes aldrig.

Man får väl anta att liknande arbeten kommer att kunna genomföras även i framtiden men det har väl inte något att göra med testernas konstruerande? MT-07 var redan färdig och sjösattes jan. 2007 så det är svårt att tro att studien egentligen påverkade arbetet.

CS konstaterar vidare att den vetenskapliga utvärdering som Per Arvelius, SLU, gjort inte har beaktats av SBK.

Att Per Arvelius helt på eget initiativ tog sig an att analysera data från GMT och MT-07 är fantastiskt. Per Arvelius är agronom (inriktning på produktionsdjur nöt/gris etc.) och genetiker och det gör att han naturligtvis har sitt perspektiv med tonvikt på avelsarbete och snabba avelsresultat. Arvbarheter betyder att den skillnad man ser mellan hundar till viss del är ärftlig. Om det är låg arvbarhet är alla lika. Alla hundar har fyra ben och därför är arvbarheten på antal ben noll. Höga arvbarheter betyder stora skillnader. Är många i en ras lika varandra så har man troligen nått sitt som ideal och om alla är lika är det svårt att förändra men lätt att bevara om det är önskvärt. Arvbarheten på GMT är i många fall lägre än MT-07 enligt PA:s analys, därför var det ju bra att det förslag till MT som nu finns behåller så mycket som det gör, helt i linje med PA:s egna reflektioner, även om projektgruppen tillsammans med annan expertis på området tänkt ut det själva. Två själar och en tanke?

Som alla som satt sig in detta arbete lägger märke till är att PA starkt förordar att SBK ansluter sig till den övriga husdjursvärlden och använder index för att snabbare nå de avelsmål man satt upp. Samtidigt säger han, liksom för övrigt Erling Strandberg i sin analys av BPH(aug.2916), att det inte är alldeles enkelt att nå mentala avelsmål, det är aldrig lika tydligt vad man vill uppnå som tex. avseende HD. Mentala egenskaper är svårgripbara och det är inte alls alltid som man vill ha högsta intensitet i alla egenskaper.

PA manar också till försiktighet med förändringar då det ju är svårt att jämföra över tid. Det har vi erfarenhet av inte minst från MH. Det är en bra erfarenhet avseende förändringar av beskrivningar/ tester.

Det som skiljer våra SBK-raser med andra är att alla våra avelsdjur måste genomgå MH. Vi har alltså en mät punkt att utgå ifrån och redan från början var arvbarheten på MH hög (i alla fall rimligt hög) I början ändrades det heller ingenting på MH innan det fanns tillräckligt många individer för utvärderingar. De större förändringar MH småningom genomgick, som tex. då avståndsspelet infördes, var väl definierade och det fanns ett datum att utgå ifrån. Tyvärr har det har skett andra förändringar under årens lopp. Antingen har man ändrat texter i rutorna som har resulterat i en annan betydelse, eller så har man genom nya direktiv sk. ”Stöd för kryssen” ändrat policy. Dessa förändringar (i folk mun kallade ”blixtnedslag”) har gjort det ganska besvärligt för rasklubbar och enskilda uppfödare att följa sina hundar över tid. Skottprovet är ett av flera exempel på det. Därför har vi i SBK lärt oss att det är bättre att vara tydliga och ta ett ordentligt avstamp när man vill förändra något än att försöka smyga in små otydliga ändringar som kan få stora konsekvenser.

Eftersom jag antar att alla i CS och som ställt till med allt detta och upphävt demokratins spelregler har läst PA:s rapport skulle jag vilja veta varför den skulle ändra några sakförhållanden?

SKK menar antagligen att projektgruppen borde tagit hjälp från någon utomstående. Det har de. De har frågat rasklubbar, domare och distrikt och allt de gjort har varit transparant. Att de sedan jobbat under tidspress vilket inneburit att några rasklubsrepresentanter inte hunnit med att sätta sig in i arbetet är bara att beklaga. Det hade varit bra om de fått det extra år som de sökte dispens för och som SKK avslog. (KHM:s protokoll 5 2015-11-20)

CS avser ge Kommittén för hundars mentalitet, KHM, i uppdrag att bistå SBK i denna utvärdering.

Slutklämmen att SKK skall ge KHM i uppdrag att bistå SBK i förändringsarbetet är så underligt att man häpnar och man undrar varför då? I KHM sitter visserligen minst två sakkunniga i ämnet mentaltester men SBK som organisation har testat hundar i över femtio år,

utvecklat tester och beskrivningar, utbildat tusentals funktionärer och arbetat med hundar inom de områden SBK behärskar som tex. bruksprov, tjänstehundar etc. Naturligtvis finns det gott om folk i de egna leden att ta hjälp av. Den eventuella akademiska hjälp med analyser etc. borde väl snarast sökas bland etologer eller andra experter på hundars beteenden.

Jag hoppas verkligen att SKK ser över sitt beslut igen och att CS visar alla inblandade i utvecklingen av MT den respekt de förtjänar samt håller den demokratiska fanan högt genom att respektera fattade kongressbeslut. Även om det gnisslat i maskineriet förut saknar detta sitt motstycke och man önskar ju att stridsdammet ska lägga sig och tankens klarhet ska råda igen. Om inte annat så för hundarnas skull.

Ingrid Tapper, medlem i SBK
Södertälje 2016-09-13

Referenser

HUND I (Hundinstruktion Lämplighetstest) Försvaret 1970

Nya mentaltestens förmåga att urskilja hundar med olika framgång i bruks- och lydnadsprov. Hans Temrin och Linda Mases Etologiska avdelningen Zoologiska institutionen Stockholms universitet 2006

Genetiska analyser av BPH-data för fem raser Erling Strandberg, Institutionen för husdjursgenetik, SLU, Box 7023, 75007 Uppsala.

Analyser av MT från ett avelsperspektiv Per Arvelius Uppsala, december 2015
